

לימוד תורה בארץ ישראל לעומת לימוד תורה בחו"ל

בי"ס: ישיבת מקור חיים

מורה מלווה: מישא זקבר

כיתה: ט'

תלמיד: הראל זקבר

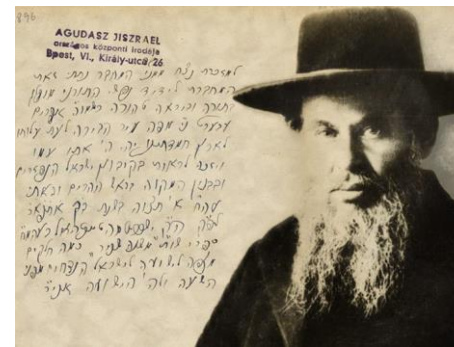
שאלה תורנית והקשר האישי

בשנים האחרונות עם ישראל עבר מהפך, אחרי אלפיים שנות גלות הוא עלה לארצו ומתחיל לבנותה. זכותי להיוולד וללמוד בארץ. כתלמיד בחינוך הדתי, שעות רבות מוקדשות ללימוד תורה הן במסגרת שעות הלימודים והן לאחר מכן בבית, בתנועה ובקהילה. מקורות תורניים רבים מזכירים את חשיבות יישוב ארץ ישראל ומעלתה על פני השהייה בגלות. כמו כן, מודגשת מעלת לימוד התורה בארץ ישראל לעומת לימוד תורה בחוץ לארץ.

שאלות החקר שלי הן: מה ההבדל היסודי בין לימוד תורה בארץ ישראל לעומת לימוד תורה בגלות? מהי מעלתה של ארץ ישראל שמשפיעה על לימוד התורה בארץ לעומת לימוד תורה בגלות? בחרתי בשאלות אלו בכדי להבין לעומק את הזכות הגדולה שנפלה בחלקי – ללמוד תורה ולגור בארץ ישראל.

סקירת מקורות תורניים

במסגרת העבודה עברתי על מקורות רבים בתנ"ך, תלמוד ומדרשים. כמו כן עברתי גם על מקורות יותר מאוחרים כמו רבי יהודה הלוי, הרב קוק ו-"אם הבנים שמחה" מהמקורות עולה באופן חד משמעי שרצון ה' שנגור בארץ ואנו מצויים "וירשתם אותה וישבתם בה", לעומת זאת, הגלות, מעבר לכך שהיא עונש, היא גורמת לחילול ה' ומי שגר בה דומה כמי שאין לו אלוה וכמי שעובד עבודה זרה. להבדל זה, בין הארץ לבין חוץ לארץ, יש השפעה ישירה על לימוד התורה בשני המקומות. הבדל זה מתבטא באיכות ועומק הלימוד, כמו כן, בהרגשתו האישית של הלומד, בנוסף, ביחס לאווירה השוררת בין הלומדים.

הרב יששכר שלמה טייטל, אם הבנים שמחה, עם הקדשה בכתב ידו לספרו.

הרב אברהם יצחק הכהן קוק

דילמת הרבנים בחו"ל

בתלמוד הבבלי מוזכר שרב יהודה למד מהפסוק: "בבלה יבאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאום ה' " שכל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה. בנוסף, הוא מנסה לגרום לתלמידיו שלא לעלות לארץ. השאלה המתבקשת היא איך תלמיד חכם הידוע כחובב ארץ ישראל כמו רב יהודה מוציא את הפסוק שעוסק בכלי המקדש בזמן חורבן בית ראשון מהקשרו ולומד ממנו שהעולה מבבל לארץ עובר בעשה? לימוד זה אינו מסתדר עם מקורות שהזכרנו ועוד רבים.

ככל הנראה רב יהודה הבין את החשיבות של ההנהגה התורנית וההשפעה הרוחנית שחייבת להוביל את קהילת יהודי חו"ל. ללא הנהגה תורנית חזקה הם עלולים להיות בסכנה של דרדרור רוחני. למרות חשיבותה של ארץ ישראל, מחליט רב יהודה ללמד תורה בבבל. סביר להניח שרב יהודה רצה שתלמידיו ימשיכו בדרכו בהפצת התורה בהנהגה הרוחנית של יהודי בבל, חלק מהם נשאר בבבל ואצל חלק מהם התשוקה לארץ גברה והם עלו. דוגמה לכך כיום ניתן לראות אצל הרב שלמה רייסקין, הרב רייסקין נודע כמנהיג רוחני רב השפעה ורב פעלים וכבר בגיל צעיר החליט שיעלה לארץ. העלייה לארץ הייתה כרוכה בהתלבטויות ובקשיים, היכן תרומתו הרוחנית נחוצה יותר? לבסוף עלה הרב רייסקין לארץ, התגבר על קשיים והמשיך בפעילות מרובת עשייה, בין השאר הוא הקים תוכנית להכשרת רבנים מהארץ להנהגת קהילות בחוץ לארץ.

תובנות ומסקנות

הרגשת הלומד בחוץ לארץ: אי נוחות, חוסר שלמות, תסכול. רגשות אלו משפיעים גם על היחס לזולת שמחבלים ומרירים זה לזה בהלכה. הרגשת הלומד בארץ ישראל: קיום רצון ה', שמחה בלקיחת חלק בתהליכי הגאולה, הבנת נבואות הגאולה, ראיית השגחת ה', חיזוק האמונה והבנה עמוקה יותר בכל מרחבי התורה. רגשות אלו משפיעים גם על היחס לזולת שמנעימים ונוחים זה לזה בהלכה. גם נוכחות השכינה מורגשת: "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" (ישעיהו, נב, ח).

תחושות ורגשות אלו עלולות לגרום לכמה מצבי תגובה:
1- הדחקה- ניסיון למצוא הצדקה לשהייה בחו"ל.
2- בריחה והסחה- התמקדות בחלק הלימוד התורני שלא מדגיש את חשיבות העלייה לארץ ישראל והשאפה לגאולה.
3- הסקת מסקנות ועלייה לארץ- כפי שעשו רבי ירמיה ורבי זירא – תלמידיו של רב יהודה.
לאחר שקראתי את ספרו של הרב רייסקין, עלה בידי לשוחח עימו בנושא עליותו לארץ. היה מפגש מרתק, הרב סיפר את סיפורו האישי ונתן כיוון מחשבה חדש על תורת ארץ ישראל - מילוי ייעודו של עם ישראל מול אומות העולם, בארץ – ובחו"ל. בחוץ לארץ היהודי עסוק במצבו הפרטי, תורה ומצוות תורמים להישרדות אישית מול סכנת ההתבוללות. בארץ ישראל, עם ישראל הוא ככלל והאחריות היא על כולם, עם ישראל מתאחד, בונה ומקדם את תהליך הגאולה של העם והארץ לקראת מילוי היעוד של "אור לגויים" מתוך חירות ואחריות.